

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> КАТЕГОРІЇ «ЦІННОСТІ», «ПРИВАТНІ ПРАВА» ТА «ІНТЕРЕСИ» У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	18
<i>Давидова Ірина Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	22
<i>Мінченко Раїса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна</i> ОБОВ'ЯЗКОВА СИЛА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.	24
<i>Некіт Катерина Георгіївна</i> СУЧАСНІ РЕГУЛЯТОРНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ЦИФРОВИХ АКТИВІВ.	28
<i>Сафончик Оксана Іванівна</i> ОКРЕМІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	31
<i>Чанишева Аліна Рашидівна</i> МІСЦЕ АКЦЕСОРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СПЛАТИ НЕУСТОЙКИ В СТРУКТУРІ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ВІДНОСИН	33
<i>Адамова Олена Семенівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ...	36
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	39
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна</i> ОЗНАКИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	42
<i>Глиняна Катерина Михайлівна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ.	44
<i>Завальнюк Сергій Володимирович</i> КВАЛІФІКОВАНІ ДЕФЕКТИ ЯК ВИД ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.	47
<i>Зубар Володимир Михайлович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВЕДЕННЯ ЧУЖИХ СПРАВ БЕЗ ДОРУЧЕННЯ.	48
<i>Калітенко Оксана Михайлівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СПАДКОВОГО ПРАВА: НОВІ ОБ'ЄКТИ ТА МОДЕЛІ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ	51
<i>Кривенко Юлія Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРАВ КРЕДИТОРІВ У СПАДКОВИХ ВІДНОСИНАХ	53
<i>Матійко Микола Володимирович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ.	55
<i>Омельчук Олександр Сергійович</i> ЕМОЦІЙНІ ФЕЙКИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРИЯТЯГНЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.	59
<i>Orzikh Yurii Hennadiiovych</i> REFLECTIONS ON THE EXPERIENCE OF TRANSLATING UKRAINIAN LEGAL TERMINOLOGY INTO ENGLISH: IN SEARCH OF A COMMON DENOMINATOR	62

Вперше в історії розвитку цивільного законодавства України увести до Цивільного кодексу України дефініцію “цифрова спадщина” як сукупності цифрових активів (майнових, немайнових) та метаданих, які належали особі на момент смерті. Розробити законодавчий акт про електронні форми волевиявлення спадкодавців, який визначає вимоги до е-заповіту, його зберігання, автентичності, захисту й оприлюднення.

Закріпити обов’язок провайдерів цифрових послуг (платформ, соціальних мереж, маркетплейсів) забезпечити юридичний механізм доступу до акаунтів спадкодавця відповідно до рішення нотаріуса або суду.

Інтегрувати інститут цифрового нотаріату, який зможе посвідчувати електронні заповіти з використанням біометричних та криптографічних механізмів.

В цілому ж проведення дослідження дозволяє зробити наступні висновки. Цифрова трансформація людського суспільства змінює не лише техніку передачі майна, а й саму філософію спадкового права та ідею спадкування. Цифрова спадщина – це нова правова (юридична) категорія, що потребує окремого нормативного врегулювання, який ґрунтується на поєднанні принципу автономії волі, інформаційної безпеки та правової визначеності. Формування ефективного механізму цифрового спадкування стане запорукою реального захисту прав особи у цифрову добу. Спадкування сьогодні – це сфера, де поєднуються право, технології, етика й інформаційна безпека.

Ключові слова: спадкування, цифровий світ, об’єкти прав, об’єкти цифрової спадщини, цифрове волевиявлення.

Keywords: inheritance, digital world, objects of rights, digital heritage objects, digital will.

Кривенко Юлія Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРАВ КРЕДИТОРІВ У СПАДКОВИХ ВІДНОСИНАХ

Після смерті особи залишається не лише майно, яке має цінність, а й борги. У зв’язку з цим часто виникають питання, щодо прав кредиторів, які потрапляють в складне становище.

Правове регулювання відносин між кредитором і спадкоємцями боржника забезпечуються ЦК України.[1]

Аналізуючи правозастосовчу практику слід зазначити, що стягнення боргів спадкодавця проводиться кредиторами після того, як спадкоємці прийняли спадщину. Тобто кредитори звертаються до спадкоємців, які вже прийняли спадщину та не підозрюють щодо наявності у спадкодавця боргів, їх обсягу та кредиторів.

Тим часом борги спадкодавця також належать до майна спадкодавця і, отже, мають бути включені до складу спадщини до того, як спадкоємець прийме спадщину. Однак на практиці відбувається інакше.

Загальне правило універсального правонаступництва, [2] внаслідок якого майно померлої особи як єдине ціле в незмінному вигляді й в один момент переходить до його спадкоємців, говорить про те, що спадкоємець, який прийняв спадщину, «...відповідає за боргами спадкодавця в межах вартості спадкового майна, що перейшло до нього». Відповідно до статті 1282 ЦК України «спадкоємці зобов'язані задовольнити вимоги кредитора повністю, але в межах вартості майна, одержаного у спадщину; кожен зі спадкоємців зобов'язаний задовольнити вимоги кредитора особисто, у розмірі, який відповідає його частці у спадщині; вимоги кредитора спадкоємці зобов'язані задовольнити шляхом одноразового платежу, якщо домовленість між спадкоємцями та кредитором інше не встановлено. [3] З цього можна визначити наступну презумпцію, яка свідчить: якщо спадкове майно відсутнє повністю, відповідальність спадкоємців виключена. Якщо майно є і спадкоємці його прийняли, то обсягом отриманого майна спадкоємці відповідають за претензіями кредиторів, пред'явлених не пізніше термінів позовної давності. Правило досить просте і зрозуміле, якщо суспільні відносини, що підпадають під сферу його регулювання, не обтяжуються такими обставинами, як недостатність спадкової маси задоволення вимог кредиторів, і коли кредиторів виявляється забагато. Гостро постає питання щодо обсягу волі спадкоємця чи спадкоємців у разі нестачі спадкової маси й/або множинності кредиторів, які заявили свої претензії до спадкової маси. Поки що жодних принципових законодавчих ідей щодо цього не склалося. А тому практика стикається з випадками розбалансованого законодавчого ставлення до тих випадків, коли у спадкодавця не один, а кілька кредиторів і вони опиняються у становищі конкуренції між собою через недостатність спадкової маси.

На випадок спору закон та акти судової практики встановили, що за відсутності (недостатності) спадкового майна вимоги кредиторів за зобов'язаннями спадкодавця не підлягають задоволенню коштом майна спадкоємців та зобов'язання за боргами спадкодавця припиняються неможливістю виконання повністю або недостатньої частини спадкового майна. [4]

Відсутність єдиного законодавчого підходу до питання щодо порядку й умов задоволення вимог кредиторів призводить до того, що доля подібних вимог кредиторів може бути вирішена по-різному, залежно від наявності чи відсутності ознак неспроможності спадкової маси. Зокрема, це стосується питання про персоніфікацію прав та обов'язків, що увійшли до складу спадкової маси, яке виявляється важливим у боргових зобов'язаннях спадкодавця. Персоніфікація пов'язана з їхньою прив'язкою до особи, а тому йдеться про задоволення вимог, пов'язаних з особою кредитора (сплата аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю).

Загальновизнаним є правило про те, що особисті права та обов'язки спадкодавця припиняються з його смертю та до інших осіб не переходять. Наявність

таких прав та обов'язків зменшує обсяг спадкової маси, оскільки вони з настанням смерті особи, яка є їх носієм, припиняються.

Поступальний розвиток будь-яких відносин, у яких бере участь громадянин, неможливий без забезпечення дієвого, зрозумілого всім механізму переходу прав і обов'язків у разі смерті. Наявність такого є необхідна умова забезпечення рівних правових повноважень всіх учасників цивільного обігу, що відповідає ідеям і цінностям цивільного права.

Отже, для дотримання прав кредиторів, вважаємо, що доцільно було б розподілити майно, що залишилося після спадкодавця між кредиторами з дотриманням прав і законних інтересів у суворо встановленої законом послідовності, яка визначена законодавцем виходячи з соціального та іншого положення кредиторів, а також їх зв'язку з боржником.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40-44. Ст. 356.
2. Біленко В. І. Особливості універсального правонаступництва у спадкових правовідносинах в Україні. URL:http://www.lsej.org.ua/12_2023/141.pdf
3. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо розгляду справ у спорах, що виникають із спадкових правовідносин. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/oglyady/Oglyad_spadkovi_prawovidnos_14_03_2023.pdf
4. Боргові зобов'язання у спадок: що робити, коли так пощастило URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/borgovi-zobovyazannya-u-spadok-shho-robyty-koly-tak-poshhastylo/>

Ключові слова: спадкодавець, спадкоємець, спадкова маса, боргове зобов'язання, спадкові правовідносини, кредитор, боржник .

Keywords: testator, heir, inheritance estate, debt obligation, debtor, creditor, inheritance legal relations.

Матійко Микола Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Останнім часом «проблемам інформації та інформаційних відносин приділяють увагу фахівці різних галузей права; стрімкі темпи розвитку інформаційних технологій та інформаційних мереж сприяли також появі нових напрямків досліджень у праві» [1, с. 3]. Велику актуальність для науки і практики у зв'язку